

Darbības vārda celmi

Darbības vārda formas, kuras lieto tekstos, ietver celmus un galotnes: *rakst-u, nūstruodov-s, dadzynuoj-a*. Celmā vienmēr ir sakne, piemēram, *rakst-, struod-, dag-*. Saknei var būt dažādi varianti, piemēram, *dag-* un *dadz-*. Celmu var papildināt priedēkļi un piedēkļi, piemēram: *ap-rakst-, na-struod-, dadz-yn-*.

Vai varat atdalīt celmus un galotnes šajās formās? Vai tas ir viegli vai grūti?

īt, izguoja, nūsabeidu, staigaliejom, nūstruodovom, naaizdadzynuojis, atsapyute¹

Katram darbības vārdam ir trīs celmi, no kuriem veido dažādas formas. Darbības vārdiem *byut* un *īt* trīs celmi pilnīgi atšķiras, bet parasti atšķirība starp celmiem ir neliela un ļoti bieži to var noteikt ar dažiem vienkāršiem principiem.

darbības vārds	byut	īt	raksteit	struoduot
I nenoteiksmes celms	<i>byu-</i>	<i>ī-</i>	<i>rakstei-</i>	<i>struoduo-</i>
II tagadnes celms	<i>as-</i>	<i>ej-</i>	<i>rakst-</i>	<i>struodoj-</i>
III pagātnes celms	<i>bej-</i>	<i>guoj-</i>	<i>rakstej-</i>	<i>struodov- / struoduoj-</i>

Kas viss var būt vienā celmā un kāda ir sastāvdaļu secība?

Apskatieties tabulu un beigās ierakstiet savus piemērus!

NOL = noliegums, PRIED = priedēklis, ATGR = atgriezeniskais priedēklis, KAUS = kausatīvais piedēklis, ITER = iteratīvais piedēklis, CELM = celmveidojošais piedēklis

NOL	PRIED	ATGR	SAKNE	KAUS ITER	CELM	kas par celmu?	piemēram, formā...
			ī			I NENOTEIKSMES	<i>īt, īdams</i>
	nū	sa	beid			III PAGĀTNES	<i>nūsabeidu</i> ‘pārbijos’
na			struod		oj	II TAGADNES	<i>nastruodojam</i>
	iz		struod		uo	I NENOTEIKSMES	<i>izstruoduot</i>
	nū		struod		ov	III PAGĀTNES	<i>nūstruodova</i> ‘nostrādāja’
	pī		rakst		ei	I NENOTEIKSMES	<i>pīraksteis</i>
			rakst		iej	III PAGĀTNES	<i>rakstiejom</i>
na	nū	sa	darb		ov	III PAGĀTNES	<i>nanūsadarbovot</i> ‘nenodarbojāties’
	aiz		dadz	yn	uo	III PAGĀTNES	<i>aizdadzynuot</i> ‘aizdedzināt’
	pa	sa	lel	yn	oj	II TAGADNES	<i>pasalelynoj</i> ‘palielinās’
na			staig	al	ej	II TAGADNES	<i>nastaigalejat</i>

¹ Zvirbuļa atbilde: *ī-t, izguoja, nūsabeid-u, staigaliej-om, nūstruodov-om, naaizdadzynuojis, atsapyut-e*. Citas atbildes ir iespējamās.